

Een verloren knikker

Vanuit de hoogte gezien was het een onbeduidend heuveltje op de troosteloze maan Ganymedes, een grijze halve bol die zich van de kraters en de heuvels in de aangrenzende omgeving slechts onderscheidde door zijn regelmatige vorm.

Honderden van deze koepels had de mensheid in haar voortvarendheid rondgestrooid in het zonnestelsel: op de kille ijsklomp Pluto, aan de zonzijde van Mercurius, zelfs op Jupiters verpletterende oppervlak. Elke koepel was een nieuw monument voor het technisch vernuft van een nieuwsgierig ras.

De koepels werden bemand met levende mensen, mannen en vrouwen van vlees en bloed. Maar later, toen onomstotelijk vaststond dat sneller reizen dan het licht onmogelijk zou blijven, en de aardbewoners zich vermoeid en gelaten terugtrokken naar hun eigen planeet, hadden halfmensen de wacht overgenomen. Deze beklagenswaardige schepsels, ontstaan uit de transplantatie van een levend menselijk brein in een lichaam

van kunststof en staal, voelden zich nergens beter op hun plaats dan in deze stille waarnemingsstations.

Graag verruilden zij het meewarig gezelschap van de mensen op aarde voor het zwijgen van de ruimte en de neutrale blik van de sterren.

Maar zelfs de halfmensen kregen heimwee. Hoewel zij gemiddeld zes tot zeven eeuwen oud werden, keerden de meesten van hen al na tien of twintig jaar naar de aarde terug.

Spoedig waren bijna alle koepels verlaten. Wie achterbleef werd snel vergeten. De ruimtevaart raakte in onbruik en ten slotte in vergetelheid. De mensen bewerkten hun tuin en reisden te paard en te voet.

Al eeuwenlang had geen menselijk oog het nietige, kunstmatige heuveltje op Ganymedes vanuit de hoogte bekeken. Het was slechts een van de knikkers die een spelend wonderkind had achtergelaten in koude, verlaten hoeken van het zonnestelsel.

En hoe het er binnen uitzag, ging niemand iets aan.

Onhandig probeerde hij het gat in de buitenwand groter te maken. Zijn primitieve breekijzer schampte telkens af op het taaie materiaal, ondanks de grote kracht die zijn armbewegingen wisten te suggereren. Het was niet goed

te zien of de lichtblauwe wand uit metaal dan wel uit kunststof bestond, of misschien uit een combinatie van beide, maar in elk geval bood hij hardnekkig weerstand tegen het stoten en wrikken van de ijzeren staaf.

Af en toe onderbrak de man zijn inspanningen een moment, niet omdat hij werkelijk vermoeid was, zo te zien, maar meer omdat een vaag gevoel van krachteloosheid dan als het ware op psychologisch niveau bezit van hem nam en elke vorm van activiteit blokkeerde. Dan keek hij ongeïnteresseerd rond in het stuk van de flauw gebogen gang dat hij kon overzien. De gang liep met een totale lengte van ruim zevenhonderd meter om de hele koepel heen waar deze de bodem van Ganymedes raakte. Soms ook keek de man met lege blik door de kristallen patrijspoort, twee meter naast hem, die via een ingewikkeld lenzenstelsel de negen decimeter van de buitenwanden overbrugde en een realistisch uitzicht op de eeuwige schemering en het saaie landschap buiten mogelijk maakte.

Toen het gat in de gehavende wand zo groot was dat hij de oranje gekleurde tweede buitenwand, bijna een halve meter verder, goed kon zien, nam de man een langere pauze. Hij ging op de vloer zitten, met zijn rug tegen de blauwe buitenwand, en nam een slok uit de koperkleurige

fles die naast hem stond. Vocht, al was het maar een slokje, was altijd essentieel voor zijn functioneren. Zijn rode werkkleding contrasteerde fel met de lichtblauwe, haast turkooise tinten van de muurverf. De indirecte verlichting, vier meter boven zijn hoofd, liet duidelijk zien dat het donkerbruine vloeroppervlak vol vegen en krassen zat. In dit deel van de gang was de verlichting nog intact, maar verderop waren reeds vele lampelementen uitgevallen. Sommige stukken van de gang, wist hij, waren geheel in duisternis gehuld.

De man nam opnieuw een slokje. Nog steeds zonder emotie te tonen in de klassieke trekken van zijn gezicht, keek hij naar de dode televisieschermen die, verzonken in de wand, na elke dertig meter de saaiheid van het muurvlak tegenover hem doorbraken. Eens waren deze schermen het hart, het zenuwstelsel en de stem van het station geweest – lang geleden.

In de doodse stilte van de gang klonk plotseling luid en doordringend het getik van zijn vingers op de wand van de metalen fles. Het verraste de man. Hij produceerde een hol gelach, dat diep uit zijn ingewanden leek te komen en in het geheel niet vrolijk klonk.

Hij stond op en nam het breekijzer weer in zijn hand. Met een voetbeweging die toevallig, maar ook opzettelijk

geweest kan zijn, schopte hij de koperen fles bij zich vandaan. Het gat in de wand was nu groot genoeg om zijn rechterarm en het stuk ijzer door te laten. Grotendeels op de tast begon de man pogingen te doen de niet minder taaie tweede buitenwand – de eigenlijke beschermingslaag om de koepel, al kwam hierna nog de van buitenaf zichtbare overkapping – te doorboren. Zonder overhaasting trachtte hij met het scherpgepunten ijzer telkens dezelfde plek in de oranje wand te treffen. Van tijd tot tijd trok hij zijn arm terug om zijn vorderingen in ogenschouw te nemen. Hij wist met een comfortabel gevoel van zekerheid dat een betrekkelijk geringe beschadiging van deze wand voor zijn doel al voldoende zou zijn.

Hij leek in het geheel geen haast te hebben. Zijn rust was echter maar schijn – zoals die van de ketter die het opsteken van de laatste sigaret voor het slapengaan zo lang mogelijk uitstelt. Geleidelijk kwam er een verandering in zijn gedrag. Zijn bewegingen werden behoedzaam, haast liefkozend, en de houding van zijn hoofd leek erop te wijzen dat hij verwachtte spoedig een geluid te horen. Jagers op aarde, aan de zoom van een bos, houden hun hoofd precies eender als ze proberen de geluiden op te vangen die de wind naar hen meedraagt.

Er klonken vier korte geluiden als van een claxon. Tegelijkertijd werd het donkerder in de gang, want de helft van de lichten doofde.

De man sprong weg van het gat dat hij met zoveel moeite geboord had. De roze en paarse lichtflitsen binnenin, die steeds voorafgaan aan de vorming van een automatisch plaatselijk krachtscherm, keurde hij geen blik waardig. Hij had zich onmiddellijk omgedraaid en keek nu ademloos, als in trance, naar het televisiescherm tegenover hem, dat geluidloos tot leven kwam. Het gesis en gefluit vanuit de opening schuin achter hem leek totaal niet tot hem door te dringen.

Haperend eerst, maar al gauw helder en contrastrijk, vormde zich een beeld op de monitor. Alle andere schermen in het zichtbare gedeelte van de gang bleven grijs en dood, maar dit scherm leefde nu.

Er verscheen een meisjesgezicht op de monitor, een gezicht, meer niet. De man keek gefascineerd toe. Het breekijzer lag vergeten op de vloer. Het halflange blonde haar van de jonge vrouw liet aan één kant een oor vrij, dat versierd was met een zilveren oorring. De lichtblauwe, bijna ronde ogen keken de man vriendelijk aan. Hij staarde terug, bestudeerde alle details alsof ze nieuw voor hem waren: de iets uitstekende jukbenen, de oranje

geverfde lippen, het licht opwippende neusje, het kuiltje in de kin...

En zij glimlachte. Jazeker, een onmiskenbare glimlach bezielde het scherm voordat zij tot hem begon te spreken. Het geluid van de monitor was al jarenlang defect, maar dat hinderde niet. De man kende de tekst, woord voor woord.

Dames en heren, in verband met de automatische herstelwerkzaamheden aan de buitenwanden beta en gamma in sector F.

Bij de letter F gekomen trok zij haar bovenlip aan de linkerkant één millimeter op. Daarna volgde een minieme pauze, een heel kleine, natuurlijke aarzeling. Hoe vaak had hij dit beeld al opgeroepen! Een gloeiend gevoel van wanhoop en verdriet schoot als een mes door hem heen, maar hij gunde zich nu geen tijd voor bespiegelingen. Haastig ging de man verder met het reciteren van de vertrouwde tekst, een tekst die hij honderden keren gehoord had toen het geluid van de toestellen nog niet was uitgevallen.

Zijn stem galmde in de lege gang als die van een dominee in een schaars gevuld kerkje. Lipsynchroon riep hij de rituele woorden, onderwijl geen oog aflatend van het nog steeds close in beeld zijnde meisje.

Wordt u verzocht de centrale electriciteitsunits zoveel mogelijk te ontlasten.

Weer een korte pauze. Het meisje schudde haar hoofd, alsof zij een denkbeeldige wanorde in haar kapsel wilde herstellen.

Dit is het laatste scherm dat nog werkt, dacht de man in plotselinge paniek. Mijn God, laat het niet ophouden, laat mij niet in de steek!

Met een vreemde, hese stem declameerde hij het slot van de mededeling.

De storing is slechts tijdelijk. Let op de toeter. Vijf tonen geven het einde van dit alarm aan.

In een afgelegen deel van zijn geest realiseerde de man zich dat deze tonen reeds weerklonken en hij wist, zonder om te zien, dat het gat achter hem al weer gedicht was. Hij herinnerde zich voor de honderdste keer, en opnieuw pijnlijk, hoe ze vroeger allemaal gelachen hadden om het huiselijke woordje ‘toeter’ – een weldoordacht grapje van de psychologen.

Dank u wel.

Nog eenmaal vertoonde zij haar engelachtige glimlach. Toen werd het scherm donker, terwijl de verlichting van de gang weer opgloeide.

De man bleef minutenlang roerloos staan, verzonken in eindeloos droeve gedachten. Twee, drie etmalen zou hij weer ingespannen moeten werken om het blonde meisje, het laatstovergebleven leven in deze stille koepel, opnieuw te kunnen zien – en daarbij uur na uur de verstikkende angst dat ook deze laatste monitor zou ophouden te reageren op een beschadiging van de buitenwand.

Eindelijk kwam hij in beweging. Hij nam het breekijzer in de glimmende, stalen vingers van zijn rechterhand en sjokte op zijn dure kunstbenen door een radiaalgang naar het centrum van de koepel, waar hij zijn namaaklichaam zou leggen op wat echte mensen een bed noemen.

Vanuit de hoogte gezien was het niet meer dan een onbeduidend heuveltje op de troosteloze maan Ganymedes. Eén van de knikkers die het wonderkind achteloos had achtergelaten op de verlaten speelplaats.

Peter Cuijpers, 29 augustus 2010

Een van mijn drie korte verhalen in de bundel *Alfa Drie, SF-verhalen* (Meulenhoff, 1975; SF 96), samengesteld door Warner Flamen, een pseudoniem. ‘De redactie vond zijn verhalen goed genoeg om er een kleine bloemlezing van op te nemen in *Alfa Drie*, en zo verschijnt er dus bij hoge uitzondering werk van eigen bodem [in deze reeks]’. Geheel ongewijzigd overgenomen, in 1975 hadden we nog geen computers en probeerde ik de technische kant van de verhalen plausibel, maar zo vaag mogelijk te houden.

